
POHJOIS- SAVON PALOMUSEON KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2026–2030

Historiaa

Palomuseo valmistui vuonna 2001 Neulamäen vanhan paloaseman yhteyteen. Museon vihki käyttöön juhlallisin menoin silloinen sisäministeri Ville Itälä. Museon nimeksi tuli Kuopion Palomuseo.

Vuonna 2004 maakunnallisen pelastustoimen käynnistyessä ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen aloittaessa toimintansa, muutettiin palomuseon nimeksi Pohjois-Savon palomuseo. Alkuvuosina museossa kävi vieraita vuosittain noin 1000 henkeä. Museossa vieraili ryhmiä erikseen sovittaessa ja lisäksi museo oli yleisölle auki kesäaikana keskiviikkoisin.

Suomessa on neljä merkittävää ja näyttävää palomuseota, jotka sijaitsevat Helsingissä, Tampereella, Turussa ja Kuopiossa. Muutama pelastuslaitos on rakentanut pienempiä tiloja vanhan kaluston säilyttämiseen ja esillepanoon. Esillepanon monipuolisuuden ja tilojen museo-ominaisuuksien takia, Helsingin ja Pohjois-Savon palomuseoita pidetään maamme parhaimpina palomuseoina.

Yleistä

Pohjois-Savon palomuseo siirtyi vuoden 2024 syyskuussa uusiin tiloihin Neulanmäen pelastusaseman yhteyteen. Uusi palomuseo vastaa hyvin pitkälle museoille asetettuja vaatimuksia museon esteettömyyden ja tarvittavien aula- sekä muiden tilojen käyttömahdollisuuden vuoksi. Museo sijaitsee pelastusaseman erillisessä siivekkeessä yhdessä kerroksessa.

Palomuseossa vierailu mahdollistaa kävijöille ainutlaatuisen mahdollisuuden tutustua palokunnan syntyhistoriaan ja palokuntatoiminnan kehityksestä eri vuosikymmenien aikana kohti nykyistä pelastustoimea, jossa pelastustoimi on yksi keskeinen sisäisen turvallisuuden viranomaisen Suomessa.

Kuopion Paloveteraanien rooli ja aktiivisuus on osa pelastustoimen henkilöstön yhteisöllisyyttä ja identiteettiä. Paloveteraaneilla on vankkaa asiantuntemusta ja omakohtaista tietoa vanhasta palo- ja pelastuskalustosta. Palomuseo välittää myös hiljaista tietoa, miten asioita on ennen tehty. Museon kiinnostavuus pelastustoimessa näkyy siinä, että siellä käy paljon vierailijoita eri pelastuslaitosten henkilökunnasta, sekä työssä olevia että eläköityneitä ja tutkijoita.

Pohjois-Savon palomuseon pysyessä maassamme kärkipään palomuseona, on sitä kaiken aikaa kehitettävä. Tässä kehitystyössä Kuopion Paloveteraanien museotoimikunnan jäsenillä on tärkeä rooli. Tämä kehittämissuunnitelma on tehty yhteistyössä Kuopion Paloveteraanien ja Pohjois-Savon pelastuslaitoksen kesken. Kehittämissuunnitelma on jatkoa pelastuslaitoksen aikaisemmin hyväksymille kehittämissuunnitelmille.

Ilmiölähtöinen oppimisympäristö

Alueen väestölle kohdistettu turvallisuusviestintä on yksi pelastuslaitoksen lakisääteinen tärkeä tehtävä. Turvallisuusviestintä tulee saamaan uutta näkökulmaa ja mahdollisuuksia palomuseoon sijoittuvan ilmiölähtöisen oppimisympäristön avulla. Palomuseossa kävijät saavat jatkossa yhä enemmän nykypäivän turvallisuustietoa ja neuvontaa arjen turvallisuudesta, omatoimisesta varautumisesta sekä väestönsuojelusta. Tavoitteena on parantaa ihmisten yleistä turvallisuustietoisuutta.

Palomuseoympäristöön luodaan mahdollisuus perehtyä tulipalojen ja onnettomuuksien ennaltaehkäisykeinoihin sekä antaa kävijöille konkreettisia toimintamalleja erilaisia häiriö- ja onnettomuustilanteita varten. Ihmisten omatoiminen varautuminen parantaa arjen turvallisuutta ja on osa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta.

Virtuaali- ja kosketusnäytön ohjelmien kehittäminen

Museossa on useita sähköisiä esitteitä. Kahdelta kosketusnäytöltä sekä yhdeltä näytöltä kävijät saavat erilaista informaatiota palo- ja pelastustoimen historiasta. Lisäksi uutena toimintona on virtuaaliohjelma, jossa käyttäjä voi samaistua pelastajan rooliin huoneistopalon sammutuksessa. Virtuaaliohjelmistoa laajennetaan käsittämään mm. alkusammutusta sekä muuta kansalaisten turvallisuuteen ja osaamiseen liittyvä toimintaa. Toiminnassa hyödynnetään myös tekoälyn tuomia mahdollisuuksia.

Museon aukiolon laajentaminen ja markkinointi

Pohjois-Savon palomuseossa käy vuosittain noin 2000 henkilöä. Kävijät koostuvat eri ryhmistä ja kesäajan yleisen aukiolon vieraista. Museota esittelee pääsääntöisesti Kuopion Paloveteraanit ry museotoimikunnan jäsenet. Palomuseota esitellään myös pelastuslaitoksen henkilöstön toimesta, esim. kansainvälisille vierailijoille ja turvallisuuskoulutusyksikön koulutuksessa oleville ihmisille. Pelastuslaitos yhteistyössä paloveteraanien kanssa hakee keinoja kävijämäärään lisäämiseen entisestään esim. markkinoinnilla ja aukiolon laajentamisella.

Museoesineistöä koskevan informaation kehittäminen

Museoesineistölle on tehty kolmella kielellä (ruotsi, suomi ja englanti) erilliset opaskansiot. Niiden avulla kävijät voivat itsenäisesti perehtyä esillä olevien esineiden historiatietoihin. Myös QR-koodijärjestelmää tullaan hyödyntämään, jolloin kävijä saa älypuhelimella yksittäistä tietoa esineen historiasta. Useissa museoissa on otettu käyttöön näytöllinen ääni-informaatio järjestelmä, missä kuulija näkee ja saa äänitietoa historiasta häiritsemättä muita kävijöitä.

Kansainvälisyys huomioidaan jatkossa nykyistä enemmän ja toimintaa kehitetään ajatellen ulkomaisia vierailijoita. Palomuseota on esitelty muiden muassa ruotsalaisille, norjalaisille, tanskalaisille, kreikkalaisille, italialaisille, ranskalaisille ja hollantilaisille. Vieraat ovat edustaneet mm. siviili- ja sotilasviranomaisia, turvallisuuskoulutussektoria, politiikkaa, terveydenhuollon asiantuntijoita ja johtohenkilöitä eri EU-maista.

Museoitava kalusto ja esineistö

Tällä hetkellä museossa ja Kotkankallion varastotiloissa on vanhaa kalustoa ja esineistöä 1800–2000 lukujen väliltä. Ajan kuluessa nykypäivän esineistö poistuu käytöstä ja saa historiallisen

arvon. Tarkoitus on saada talteen jotakin tärkeitä esineitä myös 2000-luvun jälkeiseltä ajalta. Tällaisina olisivat esim. sammutusasukien, hengityssuojainten, suihkuputkien ja erikoissuojavaatetuksen kehitys. Myös muut pelastus- ja raivausvälineet huomioidaan.

Museoesineistöksi kuuluva kalusto niin museossa kuin varastossa pidetään vähintään sellaisessa kunnossa, kun ne tällä hetkellä ovat. Periaatteena on, ettei kalustoa käytetä muuhun tarkoitukseen. Museon houkuttelevuuden kannalta museossa olevaa esineistöä vaihdetaan ainakin 10 vuoden välein.

Pelastuslaitoksella on vanhaa museoitavaa kalustoa, joka kaipaa ennen museoon sijoittamista asianmukaista entisöintiä. Näitä toimenpiteitä varten selvitetään, miten kalusto voidaan entisöidä esim. vapaaehtoisuuden pohjalta.

Vastuhenkilö ja yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Museolle on määritetty pelastuslaitoksella vastuhenkilö, joka koordinoi museon tämänhetkistä toimintaa siihen liittyvien tahojen kanssa. Tulevaisuudessa palomuseolla tulisi olla osapäiväinen (esim. yksi päivä viikossa) alaa osaava henkilö, jonka tehtävänä olisi esineistön luettelointi, suunnitelmien laatiminen tulevasta museoesineistä sekä museon tiedottamisesta ja markkinoinnista huolehtiminen. Vastuhenkilö osallistuu myös turvallisuusviestintään keskittyvän ilmiölähtöisen oppimisympäristön ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Pohjois-Savossa on tällä hetkellä yksityisen omistuksessa toistakymmentä museoarvoista pelastusajoneuvoa. Kaikki ajoneuvot on kunnostettu lähes alkuperäiseen kuntoon. Pelastuslaitos yhteistyössä paloveteraanien kanssa pitää yhteyttä näihin yksityistahoihin. Toimijat sopivat yhdessä pelastustoimen kaluston säilymisestä.

Avustukset ja tuet

Palomuseotoiminnan kehittämistä varten selvitetään avustusten ja tukien saantimahdollisuudet. Kansainvälisyyden huomioiminen toiminnassa ja kehittämissuunnitelmissa todennäköisesti parantaa EU-tukien saantimahdollisuuksia.

Liite 1: Luettelo museoitavasta kalustosta.

Tämä kehittämissuunnitelma on hyväksytty kokonaisturvallisuuslautakunnassa xx.x.2026.